

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

90

WITOLD NOWACKI

(1911—1986)

Witold Nowacki urodził się 20 VII 1911 r. w Zakrzewie pod Gnieznem. Po ukończeniu szkoły średniej w Nakle studiował w latach 1929—1934 inżynierię lądową na politechnice w ówczesnym Wolnym Mieście Gdańsku i przez dwa lata (1930—1931) muzykę w tamtejszym Konserwatorium. Po uzyskaniu dyplomu inżyniera został powołany do rocznej służby wojskowej w Centrum Wyszkożenia Saperów w Modlinie i w batalionie mostów kolejowych w Legionowie. Nie tracił wówczas kontaktu ze zdobytym zawodem, biorąc udział w montowaniu mostów kolejowych oraz w budowie mostu drogowego w Suchowoli w pobliżu twierdzy Osowiec.

Pierwsze doświadczenia zawodowe zdobywał w biurze konstrukcyjnym W. Obmińskiego w Gdyni, wykonując obliczenia statyczne i rysunki konstrukcyjne licznych obiektów, m.in. magazynów portowych, rzeźni miejskiej, chłodni rybnej — które do dziś służą miastu. Lata 1938—1939 spędził w Centralnym Okręgu Przemysłowym, gdzie kierował budową głównej hali montażowej i innych obiektów fabryki płatowców w Mielcu.

W stopniu podporucznika saperów W. Nowacki wziął udział w wojnie obronnej we wrześniu 1939 r., a po klęsce ponad pięć lat spędził w obozie jenieckim w Woldenbergu (Oflag II C). Czas ten poświęcił na pogłębienie studiów z dziedziny matematyki, mechaniki i teorii sprężystości oraz na pisanie rozpraw, które stały się później podstawą uzyskania przezeń doktoratu i habilitacji. Zdobywaną wiedzą dzielił się z towarzyszami jenieckiej niedoli, prowadząc wykłady dla inżynierów, techników, studentów i kandydatów na studia politechniczne.

Po oswojeniu, już w lutym 1945 r. W. Nowacki rozpoczął pracę na Politechnice Warszawskiej (PW) z tymczasową siedzibą w Lublinie, gdzie wykładał wytrzymałość materiałów, statykę budowli i żelbetnictwo. 12 IX 1945 r. na Wydziale Inżynierii PW obronił z wyróżnieniem rozprawę doktorską pt. „Statyka rusztów płaskich”. W trzy dni później na Politechnice Gdańskiej (PGd) objął kierownictwo Katedry Mechaniki Budowli oraz funkcję prodziekana Wydziału Inżynierii Lądowej. W grudniu tegoż roku habilitował się na PW na podstawie rozprawy „Dynamika układów ramowych”. Mianowany w 1947 r. profesorem nadzwyczajnym PGd, w latach 1947—1949 pełnił funkcję dziekana Wydziału Inżynierii Lądowej, a w latach 1949—1952 prorektora tej uczelni.

Przy Katedrze Mechaniki Budowli prof. W. Nowacki zorganizował zakład prężnie działający do 1950 r. Według wykonanych tam projektów zostały wzniesione trzy chłodnie rybne w różnych miastach Wybrzeża, estakada taśmowca węglowego w Szczecinie, hala sportowa w Łodzi i wiele innych poważnych obiektów inżynierskich. Z wypracowanych funduszy finansowano wydawanie własnego czasopisma *Archiwum Mechaniki Stosowanej*, które dziś jako *Archives of Mechanics* zajmuje niepoślednią pozycję wśród czasopism naukowych świata.

Z chwilą utworzenia w 1952 r. Polskiej Akademii Nauk (PAN) prof. W. Nowacki został powołany na jej członka korespondenta oraz na stanowisko sekretarza naukowego Wydziału IV Nauk Technicznych. Wybrany w 1956 r. na członka rzeczywistego PAN, pełniąc kolejno funkcje: sekretarza naukowego (1956—1968), wiceprezesa (1969—1977), prezesa (1978—1980) i członka prezydium (1980—1986), uczestniczył w kierowaniu tą instytucją.

Nie tracąc więzi ze szkolnictwem wyższym, w latach 1952—1955 prof. W. Nowacki kierował Katedrą Mechaniki Budowli na Wydziale Budownictwa Przemysłowego PW, gdzie 20 III 1954 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. W latach 1955—1981 był profesorem Uniwersytetu Warszawskiego. Pełnił zrazu funkcję kierownika Katedry Teorii Sprężystości i Plastyczności (1955—1969), a później (1969—1981) — Zakładu Mechaniki Ciała Stałego Odształtowanego w Instytucie Mechaniki, którego był dyrektorem w latach 1969—1978.

Ponad 200 rozpraw prof. W. Nowackiego zostało opublikowanych w najpoważniejszych czasopismach naukowych w kraju i za granicą. Zajmując się kolejno coraz to innymi dziedzinami fizyki ciała stałego, w każdej z nich uzyskiwał wyniki zapewniające mu trwałe miejsce w nauce światowej. Działalność twórczą w każdej z tych dziedzin zamykał obszernymi monografiami, mającymi po parę wydań i przekładów na 1—5 języków. Oto niektóre z tytułów: „Zagadnienia termosprężystości” (1960), „Dynamika budowli” (1961), „Thermoelasticity” (1962), „Teoria pełzania” (1963), „Dynamiczne zagadnienia termosprężystości” (1966), „Teoria sprężystości” (1971), „Teoria niesymetrycznej sprężystości” (1971).

Prof. W. Nowacki wywarł ogromny wpływ na treść i sposób nauczania mechaniki budowli w polskich uczelniach technicznych. Wydane zaraz po wojnie skrypty, a zwłaszcza trzypięciotomowa monografia „Mechanika budowli” (1957—1966), przyczyniły się do uświadomienia i generalnego usystematyzowania materiału wykładowego studentom.

Prof. W. Nowacki był promotorem 28 przewodów doktorskich (5 na PW). Sam był doktorem honoris causa dziesięciu uczelni zagranicznych i krajowych, w tym PW (1981). Był członkiem zagranicznym trzech Akademii Nauk i członkiem dziewięciu krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych, z których sześć nadało mu godność członka honorowego. Został odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1959) i Orderem Sztandaru Pracy I klasy (1964). Nosił tytuł Zasłużonego Nauczyciela PRL. Dwukrotnie (1955, 1964) był laureatem nagrody państwowej I stopnia.

Zmarł w Warszawie 23 VIII 1986 r. Spoczywa na cmentarzu Powązkowskim (26-VI-27).

Opracował Zbigniew Kączkowski